

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»**

Економічне відділення
Циклова комісія економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з навчальної
роботи
29 серпня 2025 р.

Людмила БАЛДИЧ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона праці, БЖД і цивільний захист
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань *07 Управління та адміністрування*
(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність *076 Підприємництво та торгівля*
(шифр і назва спеціальності)
освітня програма *Підприємництво та торгівля*
(назва)

Програму навчальної дисципліни “Охорона праці, БЖД і цивільний захист” розроблена на основі Освітньо-професійної програми “Підприємництво та торгівля”, спеціальності 076 “Підприємництво та торгівля” галузі знань 07 “Управління та адміністрування”, затвердженої Вченою радою НУБіП України, протокол №10 від 25 квітня 2025 року.

Розробники: Іванченко Анатолій Миронович, доцент, викладач економічних дисциплін, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії економічних дисциплін

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії економічних дисциплін

29 серпня 2025 року

(підпис)

Віктор Познаховський

(ініціали та прізвище)

Погоджено методичною радою ВСП «РФК НУБіП України»

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

«29» серпня 2025 року

Голова

(підпис)

Людмила БАЛДИЧ

(ініціали та прізвище)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	
Курсовий проект (робота)	–
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2025-2026
Семестр	3
Аудиторні години:	52
Лекційні	32
Практичні	20
Семінарські	-
Самостійна робота	68
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у набуті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання навчальної дисципліни:

- опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях;
- формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятого ризику.

Засвоївши дисципліну “Основи охорони праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист” майбутні молодші спеціалісти повинні **знати**:

- культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;
- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;

В результаті вивчення дисципліни “Охорона праці, БЖД і цивільний захист” молодші спеціалісти у відповідних напрямках підготовки повинні **вміти**:

володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

- вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.
- здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;
- вміння оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків;
- здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки;

- знання організаційно-правових заходів забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;
- вміння забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;
- вміння ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднайти шляхи відвернення їхньої вражальної дії використовуючи імовірнісні структурно-логічні моделі;
- вміння оцінити безпеку технологічних процесів і обладнання та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- вміння обґрунтувати нормативно-організаційні заходи забезпечення безпечної експлуатації технологічного обладнання та попередження виникнення надзвичайних ситуацій;
- обґрунтування та методичне забезпечення проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та дій за надзвичайних ситуацій;
- вміння надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях;
- оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями і показниками та надавати консультації працівникам організації (підрозділу) щодо підвищення його рівня;
- здатність аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин, енергетичного впливу та комбінованої дії вражаючих факторів; **Очікувані результати навчання.**

Після вивчення дисципліни “Охорона праці, БЖД і цивільний захист” у здобувачів освіти повинні: **Загальні:** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність застосовувати професійні знання на практиці

Здатність працювати як у команді, так і автономно.

Здатність забезпечувати дотримання вимог і стандартів до організації праці, галузевих нормативних актів.

Фахові: базові знання щодо правового регулювання суспільних відносин, які виникають у зв'язку з охороною навколишнього середовища та раціональним використанням природних ресурсів;

Програмні результати навчання.

Після вивчення дисципліни “Охорона праці, БЖД і цивільний захист” у здобувачів освіти повинні: Здатність виконувати роботу у команді, включаючи здатність взаємодії із колегами та виконання обов'язкової роботи в установлені терміни

Уміти підтримувати та розвивати фізичне та моральне здоров'я, захищати особисте життя в умовах впливу негативних факторів зовнішнього середовища.

Уміти вживати заходи щодо захисту життя людини на виробництві та у побуті, охорони навколишнього середовища.

Уміти визначати негативні фактори в житті людини природного, техногенного, соціально-політичного і воєнного характеру та вживати заходи щодо індивідуального та колективного захисту людини від них.

Вживати заходи щодо захисту життя людини.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Тема 1. Теоретичні основи БЖД і ОП

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик.

Головні завдання БЖД. Найважливіші теоретичні положення та основні висновки БЖД. Класифікація небезпек. Ризик. Види і методи визначення ризику.

Тема 2. Людина і навколишнє середовище

Зменшення шкідливого впливу виробництва на навколишнє середовище. Раціональне використання природних ресурсів.

Запобігання аваріям і техногенним катастрофам. Формування екологічної культури працівників.

Збереження життя і здоров'я людей. Підвищення якості трудового життя.

Соціальна стабільність і розвиток суспільства. Повага до прав людини. Формування соціальної відповідальності бізнесу.

Тема 3. Раціональні умови праці та життєдіяльності

Класифікація навколишнього середовища і середовища життєдіяльності людини. Негативний фактор. Класифікація негативного фактору за характером дії на людину.

Характеристика середовища життєдіяльності: повітря, вода, харчування, освітлення, шум чинники життєдіяльності. Небезпеки які виникають в середовищі проживання.

3.1. Повітря

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, паром, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення. Місцева (локальна) механічна вентиляція.

Практична 1. Аналіз стану якості повітря.

Норми освітленості у сучасному урбанізованому середовищі: житло, освіта, торгівля, спорт.

Газоаналізатор, види, призначення, шляхи перевірки

Гігрометр та його використання, шляхи перевірки

Термометри види, використання

Визначення освітленості приміщення.

Складання протоколу якості повітря.

Опалення та види опалення.

Вентиляція та способи кондиціонування повітря

3.2. Освітлення

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Експлуатація систем виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Практична 2. Визначення освітленості у приміщенні.

Норми освітленості у сучасному урбанізованому середовищі: житло, освіта, торгівля, спорт.

Люксометр та його використання, шляхи перевірки

Визначення освітленості приміщення.

Складання протоколу освітленості приміщення.

3.3. Шум, ультразвук та інфразвук

Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань.

Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

3.4. Вібрація

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

Практична 3. Визначення шуму у приміщенні.

Норми допустимого шуму у різних громадських та житлових приміщеннях: житло, освіта, торгівля та ін.

Шумоміри та їх використання, шляхи перевірки

Визначення шуму у приміщенні.

Складання протоколу шуму приміщення.

3.5. Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

3.6. Випромінювання оптичного діапазону

Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань.

Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.

3.7. Іонізуюче випромінювання

Виробничі джерела іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх

використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

3.8. Електробезпека

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напруга кроку та дотику. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

3.9. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах

Показники вибухо-пожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухо-пожежонебезпечністю. Класифікація вибухо-небезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

3.10. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень

Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

3.11. Загальні вимоги безпеки

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.

Тема 4. Природні небезпеки.

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами. Небезпеки пов'язані з використанням залізничного транспорту. Основні причини дорожньо-транспортних аварій.

Практична 1. Дії населення при виникненні природних небезпек та в екстремальних ситуаціях.

Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі: будинок, місто, в дорозі, на природі, Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневидами або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Змістовий модуль 2. Правові та організаційні основи охорони праці

Тема 5. Загальні питання охорони праці

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні засади “Основ охорони праці”. Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення у галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

Стимулювання охорони праці.

Тема 6. Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України “Про охорону праці”. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці.

Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Тема 7. Особливості охорони праці жінок і неповнолітніх Права працівників при укладанні трудових договорів щодо охорони праці

Заборона важких та шкідливих робіт жінок. Обмеження піднімання вантажів.

Захист під час вагітності та материнства. Створення безпечних умов праці.

Заборона важких, небезпечних і шкідливих робіт неповнолітніх.

Скорочена тривалість робочого часу неповнолітніх. Заборона нічних і надурочних робіт. Обов'язковий медичний огляд.

Підвищений соціальний захист.

Створення безпечних умов праці. Інформація про умови праці.

Навчання без відриву від виробництва, вдосконалення майстерності, підвищення

кваліфікації.

Відмова від виконання шкідливої чи небезпечної роботи.

Забезпечення засобами індивідуального захисту (ЗІЗ), або засобами колективного захисту.

Нормативи видачі спецодягу.

Забезпечення спецодягом, спецвзуттям, касками, рукавицями тощо.

Контроль за дотриманням правил безпеки.

Тема 8. Профілактика травматизму та професійних захворювань, Основи фізіології та гігієни праці

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Тема 9. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

Тема 10. Організація охорони праці на підприємстві

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці на підприємстві.

Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

Громадський контроль за станом охорони праці на підприємстві. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

Тема 11. Навчання та інструктажі з охорони праці

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Змістовий модуль 3. Техногенні небезпеки, класифікація небезпек

Тема 12. Соціальні та політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику.

Небезпеки пов'язані з експлуатацією та утриманням житла.

Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.

Тема 13. Небезпеки воєнного характеру

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

Тема 14. Ризик радіаційної та хімічної небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. ЧАЕС. Дії населення при небезпеках. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд.

Практична 3. Дії населення при виникненні хімічної та радіаційної небезпек.

Дії населення при виникненні радіаційної небезпеки.

Дії населення у разі раптового виникнення радіаційної небезпеки.

Дії населення при загрозі виникнення хімічної небезпеки.

Дії населення у разі раптового виникнення хімічної небезпеки. Надання першої допомоги при враженнях СДОР.

Тема 15. Організація, завдання та структура ДСНС. Управління силами та засобами

ОГ під час НС.

Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС.

Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.

Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності.

Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків НС. Розрахунок сил та їх ешелоноване угруповання. Склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС.

Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивуєючи, дегазуючи та дезінфікуючи розчини..

Тема 16. Алгоритм перших дій при небезпеках. Домедична допомога.

Аптечка, її призначення. Ознаки життя і смерті людини. Штучне дихання. Види штучного дихання. Оживлення людини. Обробка ран і капілярна кровотеча. Порядок накладання джгута. Доставка потерпілого до лікарні.

Практична 4. Надання першої долікарської допомоги потерпілим.

Вивчення типових ушкоджень у залежності від механізму травми.

Придбання практичних навичок із надання допомоги потерпілим при недостатньому чи раптово припиненому диханню.

Вивчення послідовності дій при наданні допомоги потерпілим у залежності від характеру ушкоджень.

Практична 7. Використання індивідуальних засобів захисту.

Види та ознайомлення з різними видами засобів індивідуального захисту

Одівання індивідуальних засобів захисту згідно нормативів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього го	денна форма			
		у тому числі			
1	2	л	п	с	с.р.
3	4	5	6		
Змістовий модуль 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, класифікація небезпек					
Тема 1. Теоретичні основи БЖД і ОП	10	2	–	–	8
Тема 2. Людина і навколишнє середовище.	10	2	–	–	8
Тема 3. Раціональні умови життєдіяльності людини.	12	4	8	–	–
Тема 4. Природні небезпеки	8	2	–		6
Разом за змістовим модулем 1	40	10	8	–	22
Змістовий модуль 2. Загальні питання охорони праці. Правові та організаційні основи охорони праці					
Тема 5. Загальні питання охорони праці. Правові та організаційні основи охорони праці	6	2	–	–	4
Тема 6. Особливості охорони праці жінок і неповнолітніх Права працівників при укладанні трудових договорів щодо охорони праці	6	2	–	–	4
Тема 7. Основи фізіології та гігієни праці	8	2	4	–	2
Тема 8. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	8	2	2	–	4
Тема 9. Організація охорони праці на підприємстві. Профілактика травматизму та професійних захворювань	6	2	–	–	4
Тема 10. Інструктажі та навчання з питань охорони праці	6	2	–	–	4
Разом за змістовим модулем 2.	40	12	6	–	22
Змістовий модуль 3. Техногенні небезпеки та цивільний захист					
Тема 11. Соціальні та політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Військовий стан	8	2	2	–	4
Тема 12. Небезпеки пов'язані з використанням транспортних засобів.	8	2	2		4
Тема 13. Ризик радіаційної та хімічної небезпек	8	2	–	–	6
Тема 14. Організація, завдання та структура ДСНС. Управління силами та засобами ОГ під час НС	8	2	–	–	6
Тема 15. Алгоритм перших дій при небезпеках. Домедична допомога	8	2	2	–	4
Разом за змістовим модулем 3	40	10	6	–	24
Усього годин	120	32	20	–	68

5. Теми лекційних, практичних, семінарських занять та зміст самостійного вивчення

№ теми	№ заняття	Вид навчальної діяльності	Назва теми	Кількість годин
			Змістовий модуль 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та охорони праці	40
1			Тема 1. Теоретичні основи БЖД і ОП	10
	1	лекція 1	Основні поняття БЖД і ОП предмет, об'єкт, методологічні основи	2
		самостійна робота	Теоретичні основи БЖД Головні завдання БЖД. Найважливіші теоретичні положення та основні висновки БЖД. Класифікація небезпек. Ризик. Види і методи визначення ризику.	8
2			Тема 2. Людина і навколишнє середовище	10
	2	лекція 2	Економічне та соціальне значення охорони праці.	2
		самостійна робота	Характеристика середовища життєдіяльності: повітря, вода, харчування, освітлення, шум чинники життєдіяльності.	8
3			Тема 3. Раціональні умови праці та життєдіяльності	12
	3	лекція 3	Раціональні умови праці та життєдіяльності. Шкідливі та небезпечні фактори. Повітря	2
	4	практична робота 1	Гранично допустимі рівні забруднення повітря. Визначення якості повітря. Аналіз якості повітря у різних регіонах	2
	5	лекція 4	Раціональні умови праці та життєдіяльності. Шкідливі та небезпечні фактори. Освітлення	2
	6	практична робота 2	Норми освітленості різних приміщеннях. Визначення освітленості у приміщенні, складання протоколу освітленості	2
		самостійна робота	Визначення необхідної кількості освітлювальних приладів у різних типах приміщень відповідно до норм освітленості у приміщенні, складання проекту освітлення приміщення	–
	7	лекція 5	Раціональні умови праці та життєдіяльності. Шум і вібрація	2
	8	практична робота 3	Порушення тиші, методи покарання. Норми шуму у різних приміщеннях. Визначення шуму у приміщенні, складання протоколу з визначення шуму	2
4			Тема 4. Природні небезпеки	8
	9	лекція 6	Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетруси, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсуви, обвали, ерозії ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.	2

		самостійна робота	Небезпеки які виникають е середовищі проживання. Вражаючі та небезпечні фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.	6
			Змістовий модуль 2. Загальні питання охорони праці. Правові та організаційні основи охорони праці	40
5			Тема 5. Загальні питання охорони праці. Законодавчі та нормативно-правові акти	6
	10	лекція 7	Стан охорони праці, виробничого травматизму і професійної захворюваності в Україні та інших державах. Законодавчі та нормативно-правові акти Невиробничий травматизм	2
		самостійне вивчення	Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих вивчення чинників	2
		самостійне вивчення	Конституційні засади охорони праці в Україні. 6 вивчення Законодавство України про охорону праці. Закон України “Про охорону праці”. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці Відповідальність посадових осіб і працівників за 4 вивчення порушення законодавства про охорону праці	1
		самостійне вивчення	Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): 2 визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП. Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації. Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.	1
6			Тема 6. Особливості охорони праці жінок і неповнолітніх. Права працівників при укладанні трудових договорів щодо охорони праці	6
	11	лекція 8	Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і 6 вивчення компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.	2
		самостійне вивчення	Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.	4
7			Тема 7. Основи фізіології та гігієни праці	8
	12	лекція 9	Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та	2

			невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням	
		самостійне вивчення	Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.	1
	13	практичне заняття 4	Вивчення параметрів мікроклімату робочої зони та оцінка щодо відповідності їх нормативним значенням. Склад повітря робочої зони. Повітря. Забруднювачі повітря. Вимоги до повітря Вентиляція. Види вентиляції. Оцінка ефективності системи вентиляції.	2
		самостійне вивчення	Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи у трудовій діяльності людини. В тому. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.	2
	14	практичне заняття 5	Вивчення параметрів освітлення робочої зони та оцінка щодо відповідності їх нормативним значенням. Склад повітря робочої зони. Повітря. Забруднювачі повітря. Вимоги до повітря Вентиляція. Види вентиляції. Оцінка ефективності системи вентиляції.	2
		самостійне вивчення	Гігієнічна оцінка виробничого шуму. Оцінка параметрів вібрації. Параметри інфрачервоного випромінювання та ефективність теплопоглинальних екранів. Способи захисту персоналу від іонізуючого випромінювання.	1
8			Тема 8. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	6
	15	лекція 11	Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.	2
		самостійне вивчення	Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.	4
9			Тема 9. Організація охорони праці на підприємстві	6
	16	лекція 12	Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони	2

			праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.	
		самостійне вивчення	Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.	2
		самостійне вивчення	Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Стимулювання охорони праці.	2
10			Тема 10. Інструктажі та навчання з питань охорони праці	8
	17	лекція 13	Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.	2
		самостійне вивчення	Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи. Профілактика травматизму та професійних захворювань. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.	4
	18	практична робота 5	Інструктажі з питань охорони праці. Розробка інструктажів згідно варіанту. Порядок проведення інструктажів для працівників. Вивчення інструктажів з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.	2

			Змістовий модуль 3. Техногенні небезпеки та цивільний захист	40
11			Тема 11. Соціальні та політичні небезпеки, їхні види та характеристики	8
	19	лекція 14	Небезпеки пов'язані з експлуатацією та утриманням житла. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки.	2
		самостійне вивчення	Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.	4
	20	практична робота 7	Соціальні та психологічні фактори ризику. Небезпеки пов'язані з експлуатацією та утриманням громадських будівель. Дії населення при виникненні соціальних та політичних небезпек	2
12			Тема 12. Соціальні небезпеки воєнного характеру	8
	21	лекція 15	Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб.	2
		самостійна робота	Небезпеки пов'язані з використанням вибухових, легкозаймистих та горючих речовин, з використанням електричного струму. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами	4
		самостійна робота	Ознайомлення та розробка схем евакуації. Сховища та укриття Мінна безпека	2
13			Тема 13. Ризик радіаційної та хімічної небезпек	8
	22	лекція 16	Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Дії населення при небезпеках. Рівні виробничих аварій в	2

			залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд.	
		самостійна робота	ЧАЕС наслідки радіаційної катастрофи. Зони ураження. Захист зони аварії.	6
14			Тема 14. Організація, завдання та структура ДСНС. Управління силами та засобами ОГ під час НС	8
	23	лекція 17	Управління силами та засобами ОГ під час НС	2
		самостійна робота	Загальні норми законодавства, підзаконних актів, робото стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС	2
		самостійна робота	Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості	4
15			Тема 15. Алгоритм перших дій при небезпеках. Домедична допомога	8
	24	лекція 18	Дії населення при пожежі Особиста безпека в середовищі проживання. Дії населення при виникненні природних небезпек. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.	2
		самостійна робота	Надання першої допомоги потерпілим Надання першої долікарської допомоги потерпілим Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.	4
	25	практична робота 8	Види індивідуальних засобів захисту та ознайомлення з ними. Використання індивідуальних засобів захисту	2

6.Перелік питань на залік

1. Дайте визначення дисципліни “Основи охорони праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист ” та сформулюйте мету її вивчення.
2. Визначте сфери та категорії, вивчення яких охоплює дисципліна.
3. Обґрунтуйте основні завдання “Основи охорони праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист”.
4. Назвіть основні положення теорії безпеки життєдіяльності та найважливіші висновки.
5. Які з наук є основою “Основ охорони праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист”?
6. Охарактеризуйте “Охорону праці” як складову дисципліни.
7. Охарактеризуйте місце “Екології” у структурі дисципліни.
8. Охарактеризуйте місце “Цивільного захисту” як складової дисципліни.
9. Охарактеризуйте “Ергономіку” та “Інженерну психологію” як складові дисципліни.
10. Охарактеризуйте роль фізіології, психології праці та гігієни в системі знань про БЖД.
11. На досягненнях яких наук базується система управління БЖД?
12. Розкрийте поняття “Небезпека”.
13. Що таке таксономія небезпек?
14. За якими ознаками класифікуються небезпеки?
15. Поясніть значення ідентифікації, номенклатури та квантифікації небезпек.
16. Дайте визначення поняттю “ризик”.
17. Назвіть види ризиків та охарактеризуйте методи визначення ризику.
18. Назвіть принципи забезпечення безпеки.
19. Дайте визначення термінам “навколишнє середовище” та “середовище життєдіяльності”.
20. Охарактеризуйте сфери навколишнього середовища: атмосферу, гідросферу, літосферу та біосферу.
21. Охарактеризуйте види середовищ життєдіяльності людини.
22. Порівняйте побутове та виробниче середовище за рівнем небезпечного впливу.
23. Дайте визначення небезпечного та шкідливого фактора.
24. Якими ознаками характеризуються негативні фактори?
25. Як поділяються негативні фактори за характером дії на людину?
26. Які фактори відносять до активної групи?
27. Які фактори відносять до пасивно-активної групи?
28. Які фактори відносять до пасивної групи?
29. Дайте визначення терміну “надзвичайна ситуація”.
30. Назвіть основні ознаки надзвичайної ситуації.

31. Як класифікуються надзвичайні ситуації за причинами виникнення?
32. Назвіть причини виникнення негативних екологічних наслідків.
33. Як поділяються надзвичайні ситуації за масштабом та глибиною впливу?
34. Наведіть класифікації подій, що покладені в основу надзвичайної ситуації.
35. Через які основні причини виникають природні надзвичайні ситуації?
36. Що призводить до виникнення соціальних надзвичайних ситуацій?
37. У результаті яких причин виникають техногенні надзвичайні ситуації?
38. Назвіть види стихійних лих.
39. Назвіть причини виникнення стихійних лих та їх вражаючі фактори.
40. Які природні явища належать до небезпечних?
41. Поясніть суть терміну “катаклізм”.
42. Які ситуації називають термінами “катастрофа” та “аварія”?
43. Назвіть основні види аварій і катастроф та причини їх виникнення.
44. Назвіть основні законодавчі акти з цивільної оборони України.
45. Розкрийте основні положення Закону “Про Цивільну оборону України”.
46. Які основні завдання цивільної оборони нашої держави?
47. Що складає систему цивільної оборони?
48. Як фінансуються заходи з цивільної оборони?
49. Наведіть схему організації цивільної оборони на підприємстві.
50. Які заходи необхідно здійснювати для зниження ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій на підприємстві?
51. Що розуміють під “стійкістю роботи об’єкта”?
52. З якою метою проводять дослідження стійкості роботи об’єкта?
53. Які фактори впливають на стійкість функціонування об’єкта в умовах надзвичайних ситуацій?
54. Назвіть комплекс заходів щодо підвищення стійкості роботи підприємства.
55. Назвіть рекомендований комплекс заходів щодо захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій
56. За яких надзвичайних ситуацій необхідна евакуація населення?
57. Назвіть основні організаційні заходи щодо захисту населення в умовах НС.
58. Дайте характеристику захисним спорудам цивільної оборони.
59. Назвіть основні правила перебування в захисних спорудах ЦО.
60. За яких умов і які індивідуальні засоби захисту необхідно використовувати? Наведіть приклади.

7. Індивідуальні завдання

№	Тема дисципліни	Вид завдання (реферати, дослідницькі, розрахункові роботи тощо)	Календарні строки і форма контролю
1	Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.	реферат	листопад
2	Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.	реферат	листопад
3	Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.	реферат	листопад
4	Громадський контроль за станом охорони праці в організації.	реферат	листопад
5	Положення про розробку інструкції з охорони праці (НПАОП 0.00- 4.15-98).	реферат	листопад
6	Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.	реферат	листопад
7	Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів.	реферат	листопад
8	Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.	реферат	листопад
9	Стимулювання охорони праці.	реферат	листопад
10	Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.	реферат	листопад
11	Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.	реферат	листопад
12	Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.	реферат	листопад
13	Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.	реферат	листопад
14	Параметри мікроклімату виробничих приміщень, їх вплив на здоров'я і працездатність працівників.	реферат	листопад
15	Інженерно-технічні заходи захисту від дії шуму.	реферат	листопад
16	Види вібрації, основні джерела вібрації на підприємствах, вплив на організм людини, норми шуму та вібрації.	реферат	листопад
17	Засоби індивідуального захисту від шкідливої дії шуму та вібрації.	реферат	листопад
18	Основні вимоги до виробничого освітлення.	реферат	листопад
19	Загальний підхід до проектування систем освітлення.	реферат	листопад

20	Захист від електромагнітних випромінювань і полів.	реферат	листопад
21	Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування, прилади та методи контролю.	реферат	листопад
22	Виробничі джерела іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.	реферат	листопад
23	Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.	реферат	листопад
24	Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.	реферат	листопад
25	Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.	т реферат	листопад
26	Пожежна сигналізація і зв'язок.	реферат	листопад
27	Первинні засоби пожежогасіння.	реферат	листопад
28	Засоби гасіння пожеж.	реферат	листопад
29	Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.	реферат	листопад
30	Розробка організаційних та технічних заходів пожежної профілактики на підприємствах.	реферат	листопад

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни “Безпека життєдіяльності” у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання: розповідь, бесіда, лекція, пояснення, демонстрація, ілюстрація, навчальна дискусія, диспут, самостійне виконання практичних завдань, розв’язування задач, виконання вправ.

9. Контроль результатів навчання

9.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування; - реферат; - залік.

Зміст курсу дисципліни “Охорона праці, БЖД і цивільний захист” поділений на 3 змістовні модулі. Кожний модуль включає в себе лекції, практичні заняття та самостійну роботу студентів і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) –

теми 5-10, у змістовий модуль 3 (ЗМ3) – теми 11-15,.

Після завершення відповідного змістового модуля проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т. ч і матеріал самостійно, виконали практичні (лабораторні, графічні, розрахункові) роботи, відпрацювали практичні заняття.

Рейтингову кількість балів студента формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі індивідуального опитування, та середній рейтинг виконання практичних (лабораторні, графічні, розрахункові) робіт.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій формі. Студент, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується.

Семестрові бали (семестровий рейтинг) студент отримує як середнє арифметичне балів змістових модулів з усіх тем двох змістових модулів.

Оцінка навчальної успішності студентів здійснюється під час семестрового оцінювання у формі заліку, який передбачає виконання теоретичних завдань та вирішення практичного завдання.

9.2. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи, контрольної роботи, усних і письмових відповідей на питання, виконання практичних (лабораторних занять), від 0 до 50 балів:

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання; розрахунки, зроблені без помилок, проведено повний аналіз, відображена власна позиція – **48-50 балів**;
- обґрунтоване розкриття питання чи/та розрахунки, зроблені з незначними неточностями, які істотно не впливають на правильність відповіді – **45-47 балів**;
- відповідь не дає повного розкриття питання, не проведено повний аналіз результатів розрахунків, немає власної позиції – **42-44 балів**;
- неповне розкриття питання, доведені до завершення розрахунки але не зроблено їх аналіз; загалом наявні достатні знання – **38-41 балів**;
- питання розкриті фрагментарно, наявні помилки під час викладу чи/та помилки під час проведення розрахунків – **34-37 балів**;
- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при викладі та проведенні розрахунків – **30-33 балів**;
- відповідь має значні помилки елементарного рівня – **1-30 бали**;
- відсутність відповіді на питання – **0 балів**.

Оцінювання за формами контролю

Заліковий модуль 1, %	Заліковий модуль 2, %	Заліковий модуль 3 %	Заліковий модуль (залік), %	Разом, %
20	25	35	20	100

Шкала оцінювання

Відсоток опрацьованого матеріалу	Рейтинг за п'ятибальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Запис у заліковій книжці студента та відомості	Оцінка за дванадцятибальною шкалою
90-100	49, 50	5	відмінно	12
90-100	47, 48	5	відмінно	11
90-100	45, 46	5	відмінно	10
75-90	43,44	4	добре	9
75-90	40, 41, 42	4	добре	8
75-90	38, 39	4	добре	7
60-74	35, 36, 37	3	задовільно	6
60-74	33, 34	3	задовільно	5
60-74	30, 31, 32	3	задовільно	4
менше 60	0-29	2	незадовільно	2

10. Методичне забезпечення

1. Витяг з навчального плану
2. Навчальна (типова) програма
3. Робоча навчальна програма
4. Плани занять
5. Конспект лекцій з дисципліни
6. Інструкційно-методичні матеріали до практичних занять
7. Інструкційно-методичні матеріали до самостійної роботи
8. Питання до заліків з модулів
9. Контрольні тестові завдання до заліків з модулів
10. Питання до заліку
11. залікові білети
12. Навчальний посібник
13. Роздатковий матеріал
14. Презентації до тем

11. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України.
2. Закон України “Про охорону праці”.
3. Кодекс законів про працю України.
4. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”.
5. Закон України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”.
6. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.
7. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.
8. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”.
9. НПАОП 0.00-1.28-10 “Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
- 10.НПАОП 0.00-4.03-04 “Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
- 11.НПАОП 0.00-4.09-07 “Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства”. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
- 12.НПАОП 0.00-4.11-07 “Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці”. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
- 13.НПАОП 0.00-4.12-05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
- 14.НПАОП 0.00-4.15-98 “Положення про розробку інструкцій з охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
- 15.НПАОП 0.00-4.21-04 “Типове положення про службу охорони праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
- 16.НПАОП 0.00-6.03-93 “Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві”. Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
- 17.Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Допоміжна

1. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МНС України 19.10.2004 року № 126
2. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2014. – 408 с.
3. Грибан В., Негодченко О. “Охорона праці”. – К.: Центра навчальної

літератури, 2019. – 280 с.

4. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2014 – 336 с.
5. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 264 с.
6. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2014. – 540 с.
7. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О., Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавництво НУ “Львівська політехніка”, 2013. – 264 с.
8. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 374 с.
9. Пилипенко П. П. Охорона праці в галузі юриспруденції : навч. посібник. – К. : Ін Юре, 2013. – 272 с.
10. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет “Україна”, 2013. – 295 с.
11. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Троянов М.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – Київ: Кондор, 2013. – 424с.
12. Третяков О.В. Основи пожежної безпеки. – К.: Центра навчальної літератури, 2024. – 356 с.
13. Третяков О.В. Охорона праці в галузі. Практикум. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 356 с.
14. Черняков О.Г., Кочін І.В., Сидоренко П.І., Букін В.Є, Костенецький М.І. Медицина катастроф. Навч. посібник. К.: “Здоров’я”. 2013, - 348 с. 8. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О. Халімовський, В.В. Зацарний та ін. – К.: Основа, 2016 – 448 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи